

lehetséges. Meg kell védeni a munkást magában a szakszervezetben azon politikai terror ellen, amelyet egyesek vele szemben gyakorolnak, vagy ha ez nem volna lehetséges, akkor lehetővé kell tenni, hogy a munkás olyan szakszervezeteket alkothasson, amelyek mentesek a politikától és tisztán szociális célokat követnek. Ha az utóbbi utat választják, én, mint kormányelnök, azon a nézeten vagyok, hogy ezt a mozgalmat elő kell segíteni és kormányzati eszközökkel is alá kell támasztani. (Élénk helyeslés.) De tovább kell mennünk. Fel kell karolnunk a szociális biztosítás rendszerét. A nyugati államokban a szociális biztosításnak kifejlett rendszere van érvényben. Mi, mint szegény ország, ahol az iparos munkásság eddig a lakosság összességének csekély hányadát tette, ezen a téren hátra vagyunk. Meg kell tennünk, mint következő lépést az aggkor és rokkantság elleni biztosítás bevezetését. Ez lenne az első lépés. Az általános munkaközvetítést is az állam kezébe kell letennünk. Ez az az eszköz, amelynek segítségével a szakszervezeteket mentesíteni lehetne a politikai túlkapasoktól. Be kell vezetni a békéltető és döntő bíraskodást bérvizvály esetére. A független bíró bizonyára; honorálni fogja, ha a munkás jogos kívánásokkal jön, de a politikai sztrájkok nincsenek a munkásság érdekében; azok csak ama vezetők érdekét szolgálják, akik a munkástársadalmat és a szakszervezetet magát fejőstehénnek nézik. (Élénk helyeslés.) [...]

BAJCSY-ZSILINSZKY ENDRE

A nemzeti radikalizmus szociálpolitikai programja

In: Bajcsy-Zsilinszky Endre: Nemzeti radikalizmus.
Budapest, 1930, Stádium. 103–110.

Bajcsy-Zsilinszky Endre (1886–1944) jogász, újságíró, politikus, országgyűlési képviselő. A korszakban több lap főszerkesztője volt. Az első világháború után nézetei a fajvédőkéhez álltak közel, amikor Gömbös 1924-ban megalapítja a Fajvédő Pártot, ő is belép. Az 1930-as években a harmadikutas mozgalommal szimpatizál, maga is saját pártot alapít. A korszak második felében Bajcsy-Zsilinszky Endre nézeteiben egyre inkább a németellenesség domborodott ki, 1941-ben az általa szerkesztett náciellenes Szabad szó c. lap hasábjain is hangot adott nézeteinek. A Gestapo az ország megszállása után szinte azonnal letartóztatta, de ekkor még szabadon engedték. 1944 novemberében elnökletével alakult meg a Magyar Nemzeti Felkelés Felszabadító Bizottsága, amely a németekkel és a nyilasokkal szembeni politikai erőket tömörítette. Emiatt a nyilasok elfogták és Sopronköhidán kivégezték.

Bajcsy-Zsilinszky Endre 1930-ban alapította meg a Nemzeti Radikális Pártot, amelynek képviselőjeként be is jutott a parlamentbe. Pártja elérendő célként egy kisparaszti társadalmi berendezkedést vizionált, amely a középosztály vezetésével valósul meg. Később a párt beolvadt a kiszgazdamozgalomba.

IX. Szociálpolitika.

Általános elvek. 187. A szociálpolitika egészen ki kell, hogy nőjön különböző jótékonyági gyermekcipőiből. A helyes szociálpolitika elsősorban önvédelem: az egyén, a foglalkozási ág, az osztály szervezett önvédelme minden gazdasági és szellemi kizsákmányolás és elnyomás ellen; tehát elsősorban társadalmi funkció és csak másodszorban a nemzetrészek külön önvédelmeinek összehangolása, kiegyenlítése, ami már állami feladat. A nemzeti szociálpolitika alapvető elve: a nemzet minden tagja, apraja, nagyja az egészért, a nemzet egyeteme pedig minden fiáért. A szervesen összefonódott társadalmi és állami szociálpolitika van arra hivatva, hogy minden csírázó magyar erő, minden megtermett magyar érték, minden születendő magzat és megszületett gyermek, minden dolgozni akaró magyar férfi és nő, minden elhanyagolt, védtelen és gyámsoltalan szerencsétlen számára intézményesen helyet, napot, levegőt és kenyeret, sőt tisztességes megélhetést vívjon ki; a munka kizsákmányolásának, a gyengeség és védtelenség kihasználásának szellemét és eszközeit kiirtsa, a megtörtént kizsákmányolás megtorlását előkészítse, a néppusztító szélsőségeket szegénységben és gazdaságban, nélkülözésben és tobzódásban megszüntesse, vagy a lehetőségig enyhítse és kiegyenlítsse, s minden magyar állampolgár számára boldog hazát biztosítson.

Munkavédelem. 188. Minden nemzeti szociálpolitika legfőbb alapja és feltétele a dolgozó osztályok mindegyikének jogos érdekeit közvetlenül védő, minél tökéletesebben kiépített érdekképviseleti rendszer. Az állam minden szociálpolitikai jó szándéka és erőfeszítése hiábavaló marad, ha nem az arányosan kiépített érdekképviseleti hálózatba ágyazódik. A legfőbb szociális kérdés: a munkaviszony rendezése és a munkavita eldöntése munkaadó és munkavállaló között, valamint a munka kizsákmányolás megtorlásának előkészítése az érdekképviseleti és az azokkal összefüggő bírói és kormányzati szervekre háramlik. A munkaadónak a szerződéses munkaviszonyból folyó felmondási és végkielégítési kötelezettségét alapvető kereteiben törvény állapítsa meg. A felmondási és végkielégítési jog bizonyos ideig kifogástalanul és egyfolytában teljesített szerződéses munka után, minden munkavállalót megillet. A végkielégítés kötelezettsége, illetőleg joga egyévi megszakítatlan munkaviszonynál kezdődik. Betegség vagy baleset a munkaviszonyt jogilag nem szakítja meg, s a munkaviszony egyoldalú felbontásának okául nem szolgálhat. A betegség vagy baleset egy évig csak felfüggeszti a munkaviszonyt s erre az időre a munkás ellátását a társadalom veszi át, kivéve azt az esetet, amikor a munkaadó gondatlansága vagy mulasztása az oka a balesetnek és betegségnek. Ilyenkor a büntető következményeken túl a munkaadóra nemcsak a kártérítés kötelezettsége hárul, hanem a gyógyulásig a teljes munkabér fizetése is. Minden munkavállalót, aki egyfolytában legalább egy évet tölt valamely munkahelyen, 14 napi teljes munkabéres szabadságidő illet meg. Ez a szabadság 5 év alatt fokozatosan 21 napra, 10 év alatt 30 napra emelkedik. [...]

Társadalombiztosítás. 191. Minden munkavállaló, kinek keresete bizonyos, törvényben számszerűen megállapítandó közepes mértékűt meg nem halad, betegség, baleset, rokkantság és öregség ellen az Országos Társadalombiztosító Intézetnél kötelezően bebiztosítandó. A biztosítási díjakat egyharmad részben a munkavállaló,

egyharmad részben a munkaadó és harmadik harmadában az állam fizeti. A társadalombiztosítás adminisztrációja, a mai túlzottan központos és túlzottan bürokratikus, éppen ezért drága és tökéletlen rendszerrel szemben, túlnyomó részben a szakegyséletekben és a magasabb érdekképviseleti alakulatokban, e szervek felelős közreműködésével bonyolódik le. A társadalombiztosításnak ez az új elgondolása tehát maga után vonja a mai rendszer teljes átépítését az egyetemes érdekképviseleti gondolat szellemében és hálózatának felhasználásával s magába öleli az egész munkavállaló társadalmat.

Egészségvédelem. 192. A nemzet minden tagjának egészsége a jól szervezett társadalombiztosítás kereteiben is függ azoktól a berendezésektől és rendszabályoktól, amelyek munka közben védik az ember egészségét s biztosítják a gazdasági élet higiéniáját, valamint azoktól az intézményektől és lehetőségektől, melyek a beteg dolgozót ismét visszaadják az egészségnek, a munkának, a nemzetnek. A betegség megelőzését szolgálják a mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi egészségvédelmi rendszabályok a lakásra, műhelyre és általában a munkahelyre vonatkozólag; az egészség helyreállítását szolgálják a kellő számban, arányosan elhelyezett és jól felszerelt kórházak, üdülők, szanatóriumok, gyógyfürdők, a megfelelő számú és minden beteg számára megtalálható orvos és gyógyszerész. A megelőzés érdekében az ipartörvény és iparfelügyelet teljes revízió alá veendő és megalkotandó a ma teljesen hiányzó mezőgazdasági egészségvédő törvény is, valamint a nagyvonalú mezőgazdasági felügyelet. Az egészségügyi felügyelet az egész vonalon az érdekképviseleti szervek bevonásával valósítandó meg. A megrongált egészség helyreállítása pedig az új kórházak, szanatóriumok, üdülők, főleg a népbetegségek (pl. a tuberkulózis, a szegénység betegsége) leküzdésére, ott helyezendők el elsősorban, ahol ma leginkább hiányzanak: a falvakban, a falvak népe számára. Ugyan e célból minden községnek kivétel nélkül meg kell, hogy legyen a maga orvosa s a falu nagyságához mérten a maga néhány betegszobája. Különös gond fordítandó a városok és falvak portalanítására, valamint a lakóházak építésére. Az egészségtelen lakások fokozatosan egészségesekkel pótolandók, az egészségpusztító és túltömött mezőgazdasági cselédlakások és városi nyomortanyák eltörlendők a föld színéről.

Családvédelem. 193. A nemzet sejtje a család. A nemzet egészségének lelki és testi egészsége a magyar család egészségén épül fel. Ezért a család, benne minden magyar anya és áldott méhének gyümölcsei, a csecsemő, a gyermek, a nemzeti szociálpolitika, társadalom és állam különös szeretetét és gondoskodását élvezze. Az életük, egészségük, egészséges fejlődésük biztosítására szolgáló közintézmények úgy alakítandók meg és úgy helyezendők el, hogy egyetlen magyar anya, csecsemő és gyermek ne maradjon védelem híján. Az a körülmény, hogy valaki jó apja vagy gondos, szerető, kifogástalan anyja ellátatlan gyermekeinek, a tehetség, munkakészség és becsületesség mellett súllyal essék latba úgy az állások elnyerésénél, mint hivatali előlépéseknél. A gyermekek száma ezen kívül kedvezményt jelentsen az adó megállapításoknál és számottevő családi pótlékot minden köz- és magántisztviselő fizetéséhez. Családi házak építéséhez minden állami segítség, kedvezmény és gazdasági erőforrás, elsősorban az olcsó és kényelmesen törleszhető kölcsön, megadandó.